

**РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ**

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Јули 2008 година

Сектор за макроекономска политика

Скопје, септември 2008 година

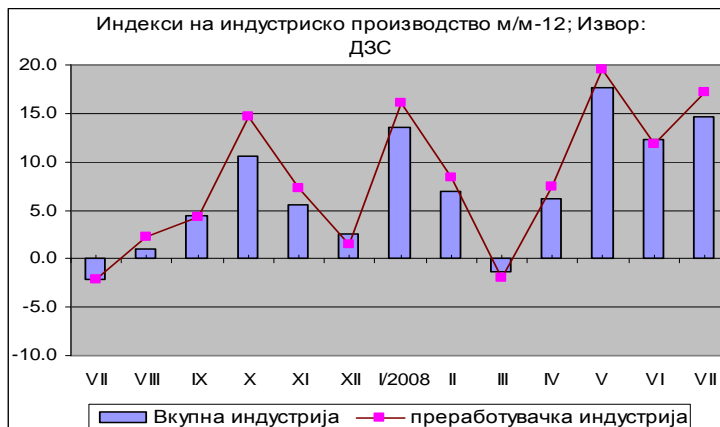
РЕЗИМЕ НА НАЈВАЖНИТЕ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА ВО ЈУЛИ 2008 ГОДИНА

- **Силен раст на индустриското производство од 14,7% на годишна основа и 2,9% на месечна основа**
- **Стабилизирање на инфлацијата на годишно ниво од 9,5%, со месечен пад од 0,9%**
- **Зголемен извоз на стоки (во евра) за 15,4% во периодот јануари-јули 2008 година, со истовремен пораст на увозот на стоки за 37,4%**
- **Раст на приходите на Централниот буџет за 19,4% во периодот јануари-јули од 2008 година, со истовремен раст на расходите за 16,6% (силен раст на капиталните расходи од 92,2%)**
- **Забавена динамика на кредитирањето во јуни 2008 година, но сепак силен раст од 41,9% на годишна основа. Силен раст од 19,3% и на вкупните депозити**
- **Продолжен тренд на намалување на бројот на регистрирани невработени во Агенцијата за вработување, кој во јуни изнесува 345.507 лица**

1. Реален сектор

1.1. Слично како и во претходниот период, и во јули 2008 година продолжи трендот на континуиран пораст на индексот на индустриското производство. По јунското зголемување од 12,3%, индустриското производство во јули 2008 година забележа зголемување од 14,7% на годишна основа и 9,8% на кумулативна основа (јануари-јули).

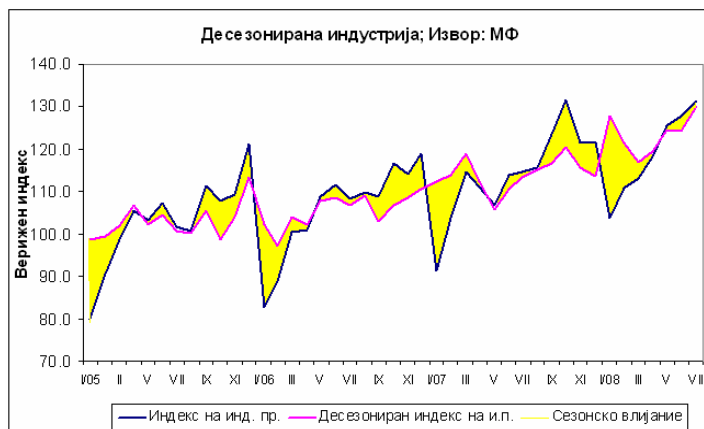
Анализата на индексот на физичкиот обем на индустриското производство на годишна основа укажува дека позитивните јулски резултати се должат на зголемената активност во 17 гранки од вкупно 24 индустриски гранки. Растот е најизразен во

производството на метални производи во метало-преработувачката фаза со 277%, производството на електрични машини и апарати со раст од 188,2%, производство на мебел и други разновидни производи со 127,7%, издавачката дејност, печатењето и репродукција на снимени медиуми со раст од 82,5%, производството на хемикалии и хемиски производи со 30,8%, производството на основни метали со раст од 7,5%, тутунската индустрија со раст од 8,1%, прехранбената индустрија со раст од 5,6%, и други.

Позитивните движења во изминативе неколку месеци придонесоа за зголемување на индексот на индустриско производство на ниво од 9,8% за периодот јануари-јули 2008 година (споредено со истиот период од минатата година). Ваквите резултати ги надминаа проекциите, кои предвидуваа пораст на индустриското производство од 6,1% за целата 2008 година.

Во исто време, движење во позитивна насока имаше и индексот на десезонираното индустриско производство, кое веќе четврти месец по ред покажува позитивни резултати, овој пат за 6% на месечна основа. Ваквиот резултат укажува дека индустриското производство забележува висок раст и покрај постоењето на значителна сезонска компонента, која предвидува одредено намалување на производството во овој период (летен период, годишни одмори).

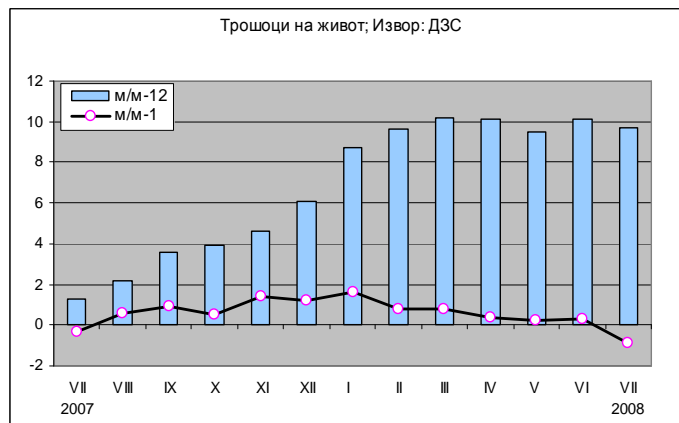
1.2. Во периодот јануари-јули 2008 година, во однос на истиот период минатата година, цените на производителите на индустриски производи се зголемија за 12,8%, следејќи го трендот на пораст на трошоците на живот.

Растот главно се должи на зголемените цени на производители на индустриски производи во преработувачката индустрија од 15,1%, и тоа, конкретно, во гранките прехранбена индустрија од 11,6%, нафтена индустрија од 36%, производство на основни метали од 20,6%, и производство на електрични машини и апарати, неспомнати на друго место од 22,5%.

Споредено со претходниот месец, цените на производителите на индустриски производи во јуни порасна за 2,3%. Оттука, и во наредниот период може да се очекува одреден пораст на цените на финалните добра, како резултат на зголемените трошоци на производство, доколку производителите/трговците не се „откажат“, од дел од профитот/маржата.

1.3. Во периодот јануари-јули 2008 година, цените на стоките за лична потрошувачка, мерени преку индексот на трошоци на живот, се зголемија за 9,7% во однос на истиот период од претходната година.

Трошоците на живот во јули 2008, во споредба со јули 2007 година, се зголемија за 9,5%. Растот главно се должи на зголемените трошоци за исхрана од 17,7%, ресторани и хотели 14,1%, сообраќајни средства и услуги 7,4%, тутун и пијалаци 3,8%, домување 3,9%, стан (станарина, вода и услуги) 5,7% итн.

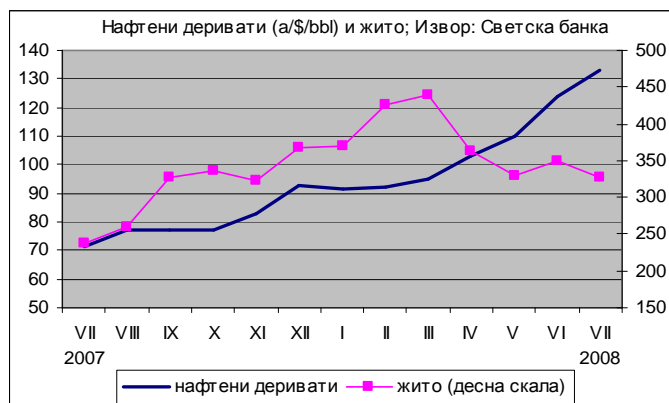
Индексот на трошоците на живот во јули 2008 година во споредба со јуни 2008 година е понизок за 0,9%

Вредноста на потрошувачката кошница за исхрана и пијалаци за едно четиричлено домаќинство за јуни 2008 година, пресметана врз основа на цените на мало, изнесува 12.034 денари и во однос на претходниот месец е пониска за 2,4%.

1.4. Во јуни 2008 година, на светските берзи имаше раст на цените на најголемиот дел од металните и прехранбените производи, додека енергенсите забележаа благо намалување на цената.

Цената на житото во јуни регистрираше месечен пад од 6%.

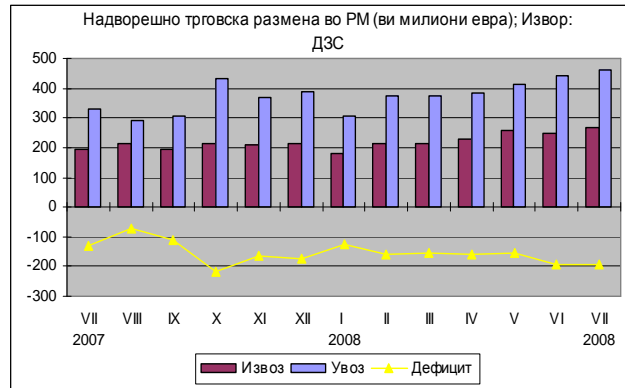
Во рамки на металните производи, никелот, како производ со високо учество во македонскиот извоз, забележа месечен пад на цената од 6,1%.

2. Надворешен сектор

2.1. Во периодот јануари-јули од 2008 година, вкупната надворешно-трговска размена (изразено во евра), забележа пораст од 28,4% во однос на истиот период минатата година.

Притоа, физичкиот обем на извозот е зголемен за 11,8%, а неговата вредност достигна 1.614,9 милиони евра, што претставува пораст од 15,4%. Зголемувањето на количинскиот увоз на стоки изнесува 11,5%, а неговата вредност оствари износ од 2.755,8 милиони евра, или пораст од 37,4%. При вакви движења, дефицитот во размената остварен во овој

период, пред се поради поинтензивниот вредносен пораст на увозот од извозот, забележа пораст од 88,3% (527,4 мил. евра) во однос на истиот остварен до крајот на јули 2007 година и изнесува 1.140,9 милиони евра. Зголемемиот дефицит во периодот јануари-јули од 2008 година се должи, пред се, на порастот на негативното салдо во размената на енергија (189,2 мил.евра), односно зголемемиот увоз на нафта и производи од нафта (47,4%) и електрична енергија (147,1%). Значајно учество (20,9%) во продлабочувањето на трговскиот дефицит има и намалувањето на позитивното салдо на размената кај железо и челик за 110,4 мил. евра во седумте месеци од оваа година, во однос на истиот период од 2007 година. Истовремено, 10,6% од зголемемиот дефицит се должи на порастот на увозот на друмските возила од 45,8%.

Увоз на нафта и електрична енергија во период јануари-јули 2008 година

Во периодот јануари-јули 2008, увезена е нафта и нафтени деривати во износ од 413,5 милиони евра, што претставува зголемување од 75,3% во однос на истиот период минатата година. Со оглед дека увезената количина, пак, е зголемена за 14,5% се потврдува фактот дека повисоката вредност на увозот на нафта и нафтени деривати се должи првенствено на исклучително високиот пораст на нивната цена на светските берзи. Поради ваквите движења дефицитот на размената само на овој производ во периодот јануари-јули од оваа година е зголемен за 92,4 милиони евра, во однос на истиот период од 2007 година.

Според податоците за увоз на електрична енергија, до крајот на јули 2008 година увезени се 1.803.332 MWH, што претставува 735.021 MWH или 68,8% повеќе од истиот период минатата година. вредноста на увезената електрична енергија изразена во евра е зголемена за 147,1% или за 82,3 милиони евра. При вакви движења на увозот на овој производ, несомнено може да се заклучи дека големиот пораст на вредноста на увезената електрична енергија се должи на порастот на количините, како и на високиот пораст на цената на светските берзи.

Увоз на нафта и производи од нафта*)				
	I-VII 2007	I-VII 2008	Салдо 2008-2007	Стапки во%
Кг	695.293.971	796.138.195	100.844.224	14,5
ЕУР	235.871.560	413.509.144	177.637.584	75,3
\$	314.489.601	635.621.391	321.131.790	102,1

*)Претходни податоци

Увоз на електрична енергија*)				
	I-VII 2007	I-VII 2008	Салдо 2008-2007	Стапки во%
MWH	1.068.311	1.803.332	735.021	68,8
ЕУР	55.969.263	138.318.074	82.348.811	147,1
\$	74.539.422	212.375.995	137.836.573	184,9

*)Претходни податоци

Според податоците изразени во евра, поголемиот извоз остварен во овие седум месеци за 215,7 милиони евра, во најголем дел се должи на зголемениот извоз на следните производи: нафта и производи од нафта за 70,6 мил. евра (32,7% од вкупниот пораст), метална руда и метални отпадоци 47,7 мил. евра (22,1% од вк. пораст), облека 31,2 мил. евра (14,5% од вк. пораст), тутун и преработки од тутун 14,5 мил евра (6,7% од вк. пораст), изработки од метал за 14,2 мил. евра (6,6% од вк. пораст) и друго. Во овој период позначајно намалување бележи извозот на пијалаци за 10 мил. евра и извозот на железо и челик за 3,2 мил. евра.

Извоз на железо и челик *)				
	I-VII 2007	I-VII 2008	Салдо 2008-2007	Стапки во%
,000Т	657	674	17,3	2,6
Мил. ЕУР	556	553	-3,2	-0,6
Мил.\$	743	853	109,1	14,7

*)Претходни податоци

Увоз на железо и челик*)				
	I-VII 2007	I-VII 2008	Салдо 2008-2007	Стапки во%
,000Т	553,6	621,6	68,0	12,3
Мил. ЕУР	226,2	333,4	107,2	47,4
Мил.\$	302,4	515,9	213,5	70,6

*)Претходни податоци

2.2. Главни групи производи (според СМТК) со најголемо учество во извозот во овој период се: железо и челик со 34,2%, облека 17,9%, нафта и производи од нафта 7,6%, метална руда и метални отпадоци 6,2%, пијалаци и тутун 5,4%, овошје и зеленчук 3,7%. Овие шест групи производи сочинуваат 71,3% од вкупниот извоз на државата.

Најголем дел од увозот на стоки во периодот јануари-јули отпаѓа на: нафта и производи од нафта (413,5 мил. евра), железо и челик (333,4 мил. евра), текстилни предива и слично (186,1 мил. евра), друмски возила (184,3 мил. евра), електрична енергија (138,3 мил. евра), метална руда и метални отпадоци (98,5 мил. евра), индустриски машини и делови (85,4 мил. евра) и друго.

2.3. Гледано по региони, во седумте месеци од 2008 година, Европската унија (ЕУ 27) има доминантно учество во вкупната надворешно-трговска размена од 52,3% (извоз на стоки 60,8% и увоз на стоки 47,9%). Извозот во Европската Унија е поголем за 5,2%, а увозот бележи поинтензивен пораст од 29,2%, во однос на истиот период од 2007 година. Во анализираниот период јануари-јули 2008 година, 83,6% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во трговската размена со Русија, Кина, Швајцарија, Турција, Полска, Украина и Словенија.

2.4. Гледано по валутна структура, еврото станува се по доминантно, при што 73,6% од надворешно-трговската размена е реализирана во евра и во однос на истиот период минатата година претставува пораст од 3,9 процентни поени (п.п.). На страната на извозот и увозот, еврото е застапено со 77,7% и 71,2%, соодветно и во однос на истиот период лани претставува поинтензивен пораст кај извозот за 8,2 п.п., а кај увозот овој пораст изнесува 1,3 п.п..

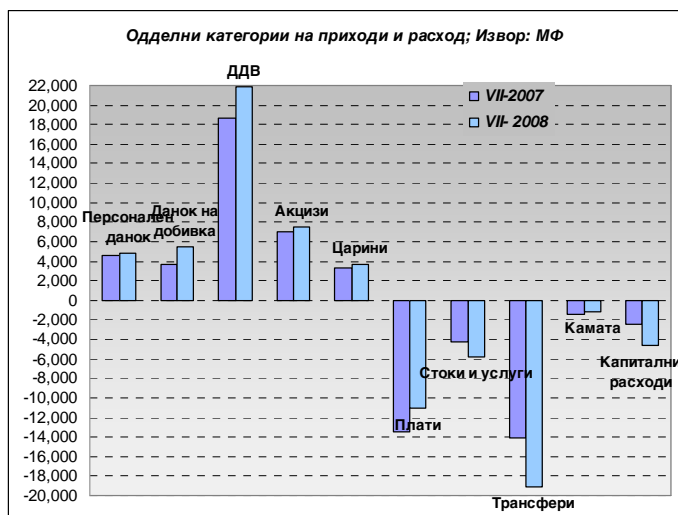
3. Фискален сектор

3.1. Во периодот јануари-јули 2008 година, вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваат 48.671 милиони денари (12,8% од БДП), што претставува зголемување од 19,4% во однос на истиот период од минатата година. Ваквото зголемување на приходите се должи на зајакнатата економска активност и подобрената наплата на даночните приходи, а делумно и поради зголемувањето на потрошувачката и инфлацијата, што особено се одразува кај приходите од индиректните даноци.

Даночните приходи во овој период се реализирани во износ од 44.861 милиони денари, што претставува зголемување од 16,8% во однос на истиот период минатата година.

Учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во првите седум месеци од 2008 година изнесува 48,7%, а на акцизите 16,7%, при што, од овие два даноци се остварени приходи од 29.359 милиони денари, односно речиси 2/3 од вкупните даночни

приходи (7,7% од БДП). Гледано по одделни категории, приходите од ДДВ забележаа значаен пораст од 17,3%, акцизите од 7,5%, данокот на добивка од цели 47,9% односно досега остварени 60,7% во однос на ребалансираниот план (иако со намалена стапка од 10%), приходите од царина се остварени повеќе за 11,5%, додека приходите од персоналниот данок се зголемени за 6,3% споредено со истиот период лани и покрај намалената и унифицирана даночна стапка од 10%. Неданочните приходи се зголемени за речиси 2 пати во однос на истиот период минатата година.

3.2. Во периодот јануари-јули од 2008 година, вкупните расходи на Централниот буџет изнесуваа 41.685 милиони денари (10,9% од БДП), што е повеќе за 16,6% во однос на истиот период од 2007 година.

Во структурата на реализираните вкупни расходи тековните расходи (37.048 милиони денари) учествуваат со 88,9%, додека капиталните расходи забележуваат учество од 11,1%.

Најголеми расходни ставки се трансферите (19.108 милиони денари) и платите и надоместоците (11.022 милиони денари). Во вкупните расходи на Централниот буџет, расходите за плати и надоместоци во овој период учествуваат со 26,4% и во однос на истиот период лани се намалени за 18,1%.

Расходите за стоки и услуги се извршени во износ од 5,736 милиони денари, односно имаат поголемо остварување во споредба со 2007 година за 33,7%.

Во делот на трансферите, во овој период се потрошени 35,1% повеќе средства споредено со истиот период 2007 година и претставуваат најголема расходна ставка, односно учествуваат со 45,8% во вкупните расходи (5,0% од БДП). Ваквото остварување се должи во дел и на фактот дека во дотациите до единици за локална самоуправа се трансферира дел од данокот на додадена вредност и се зголемува бројот на единици за локална самоуправа кои

преминаа во втората фаза на децентрализација, така што блок дотациите на 57 општини за финансирање на пренесените надлежности (средствата за исплата на плати и надоместоци на вработените во локалните јавни установи и материјалните трошоци). Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се извршени во износ од 5.720 милиони денари или за 175 милиони денари помалку (3,0% намалување). Каматите се реализирани во износ од 1.182 милиони денари што е помалку за 17,9% во споредба со 2007 година.

Во анализираниот период средствата за капитални расходи изнесуваат 4.637 милиони денари, што е зголемување од речиси 2 пати во споредба со истиот период 2007 година.

3.3. Оттука во периодот јануари-јули 2008 година остварен е суфицит на Централниот Буџет од 6.986 милиони денари (1,8% од БДП), додека суфицитот на консолидираниот буџет изнесува 5.427 милиони денари (1,4% од БДП).

4. Монетарен сектор

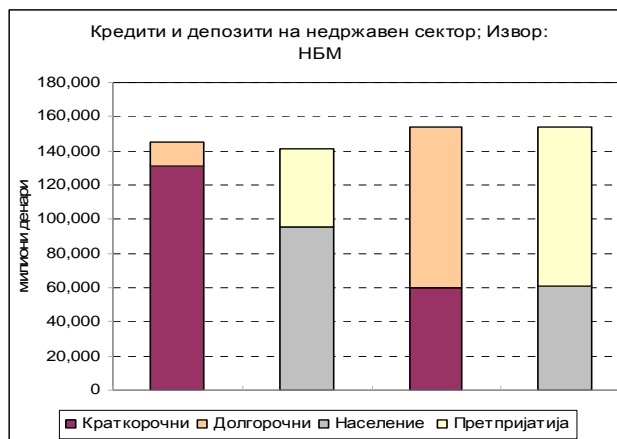
4.1. Во јули 2008 година примарните пари¹ покажуваат забавување на годишниот тренд на засилен раст на ниво од 9,1% (22% во јуни) на годишна основа, во услови на пораст на готовите пари во оптек од 0,5% и забавен пораст на вкупните ликвидни средства на банките од 16,2%.

На месечна основа примарните пари забележаа пораст од 3,2%, кој се должи на порастот на готовите пари во оптек од 3,6% и на вкупните ликвидни средства на банките од 3%.

Во јули 2008 година, во услови на тендер на износи, каматната стапка на благајничките записи го задржа нивото од 7%.

Каматните стапки на државните хартии од вредност изнесуваат 7,28% за три месечните државни записи, 7,30% за шест месечните и 7,92% за дванаесет месечните државни записи.

Во јули се одржаа две аукции за тримесечните државни записи една аукција за шест месечните државни записи и една аукција на дванаесет месечните државни записи.

4.2. Вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор² бележи раст од 19,5% во однос на минатата година (наспроти 18,7% во јуни 2008 година). На месечна основа вкупните депозити се повисоки за 2,8%, при што денарските депозити имаат поголем придонес во растот од 52,5%, односно девизните депозити од 47,5%, што укажува на потенцијално зголемено значење на денарското штедење, при што главен генератор на растот е корпоративниот сектор .

Во јули 2008 година, денарските депозити бележат засилен раст од 3,2% на месечна основа, а исто така и девизните депозити го зголемија растот и се

¹ Примарните пари се пресметуваат како збир од готовите пари во оптек, готовината во благајна и сметките на банките со задолжителната резерва на девизните депозити.

² Вкупниот депозитен потенцијал ги вклучува немонетарните и квази депозитите

повисоки за 2,4%. На годишно ниво денарските и девизните депозити остваруваат пораст од 22% и 17,5%, соодветно.

Месечниот пораст на вкупните депозити главно се должи на зголемените заштеди на корпоративниот сектор од 5,5%, додека заштедите на населението регистрираат зголемување од 1,8%. Во однос на минатата година депозитите на населението и претпријатијата се повисоки за 19,7% и 17,1%, соодветно.

Анализата на рочната структура покажува забавен раст на краткорочните депозити во јули, 17,1% на годишна основа, додека долгорочните депозити бележат пораст од речиси 50% и благо зголемување на учеството во вкупниот депозитен потенцијал. На месечна основа краткорочните депозити се зголемени за 2,7%, а долгорочните за 4%.

4.3. Во јули 2008 година се забележува забрзување на растот на кредитите кон приватниот сектор. Месечниот пораст на кредитите од 3,2% произлегува главно од зголеменото кредитирање на корпоративниот сектор (придонес од 56,5%) и покрај високиот пораст на кредитите на населението. Во однос на минатата година кредитниот раст бележи забавување и изнесува 41,9% (наспроти 42,1% во јуни).

Месечниот пораст на кредитите на населението во јули регистрира благо зголемување и изнесува 3,4%, додека кредитите на претпријатијата регистрираа пораст од 3,0% (наспроти 2,8% во јуни), при интензивирање на растот и кај краткорочните и кај долгорочните кредити на претпријатијата. На годишна основа, пласманите кон населението и претпријатијата се зголемија за 51,7% и 36,1%, соодветно.

Во рамки на кредитите на претпријатијата, на годишна основа се забележува пораст на краткорочните и долгорочните кредити на претпријатијата, од 33,5% и 38,3% соодветно. На месечна основа, краткорочните кредити на претпријатијата забележаа пораст од 2,6%, додека долгорочните кредити се повисоки за 3,2%.

Од аспект на валутата, денарските кредити (кои ги вклучуваат и кредитите со валутна клаузула) бележат пораст од 45,5% на годишно ниво. Девизните кредити бележат пораст од 31,3% на годишна основа. Во однос на минатиот месец денарските пласмани се зголемени за 2,7% и имаат доминантен придонес во вкупниот кредитен раст. Девизните кредити се повисоки за 4,6%.

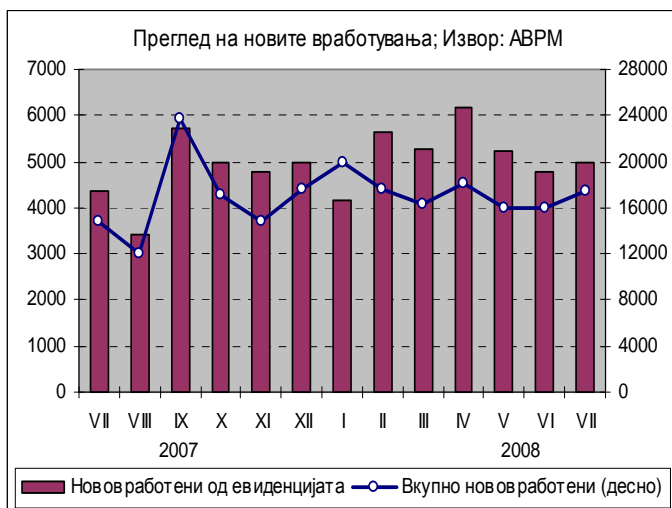
4.4. Во јули 2008 година просечната каматна стапка на денарските кредити забележа благ пад од 0,1 п.п. на месечна основа и изнесува 9,6%. Просечната каматна стапка на девизните кредити не забележа промени во однос на минатиот месец и се задржа на ниво од 8,1%. Во однос на минатата година се забележува релаксирање на каматните услови на банките, односно просечната каматна стапка на денарските кредити оствари пад од 0,5 п.п., додека просечната каматна стапка на девизните кредити е намалена за 0,4 п.п. Пасивната каматна стапка на денарските депозити и во јуни 2008 година регистрира пораст од 0,1 п.п. на месечно ниво и изнесува 5,9%, додека на годишна основа истата бележи зголемување од 1,2 п.п. Просечната каматна стапка на девизните депозити е непроменета во однос на минатиот месец и останува 2,3%, но на годишна основа бележи пораст од 0,4 п.п.

4.5. Бруто девизните резерви во јули 2008 година изнесуваат 1.556,9 милиони евра и во однос на декември 2007 година остварија пораст од 2,1%. На месечно ниво истите бележат забавен раст од 0,9%, во услови на нето откуп на девизниот пазар од 6,6 милиони евра. Имено, на девизниот пазар во јуни беа откупени 6,6 милиони евра, а продажба не е забележана. Преку трансакциите на девизниот пазар НБРМ креираше ликвидност.

5. Социјален сектор

5.1. Во период јануари-јули 2008 година, во Агенцијата за вработување на Република Македонија регистрирани се вкупно 103.997 засновани нови работни односи. Од вкупниот број 43,6% се однесуваат на неопределено време, додека останатиот дел се однесува на определено време и вршење сезонски работи). Споредено со истиот период од минатата година, се забележува зголемување на бројот на нововработени за 14,5%.

Во текот на месец јули засновани се 17.407 нови работни односи, каде 28,6% од новите вработувања се од евиденцијата на невработени. Одливот на лица од Регистарот на Агенцијата за вработување во јули изнесува 10.019 лица, од кои 49,7% претставуваат нови засновани работни односи. Како прилив во Агенцијата се регистрирани 7.270 лица, каде 51,2% се лица на кои им престанал работниот однос.

Резултатот е намалување на невработеноста за 2.715 лица, односно 0,78% споредено со претходниот месец. Така, во јули 2008 година бројот на невработени изнесува 345.507 лица. Од нив, 72.968 (21,1%) се изјасниле дека се пријавуваат само за остварување на правото на здравствено осигурување, а останатите активно бараат работа. Во однос на истиот месец од минатата година, бројот на невработените лица е намален за 5,2%.

Најголем процент од невработените, односно 66,7% се од урбани средини (градско население), додека 58,2% се мажи. Анализирани според степенот на образование, поголемиот дел, односно 52,6% од невработените се неквалификувани или полуквалификувани, додека 6,9% имаат вишо или повисоко ниво на образование. Гледано според возрасните групи, најголемиот дел од невработените (60,8%) припаѓаат во категоријата 25-49 години. Според времето на чекање на вработување, 82,8% од невработените бараат работа една година или повеќе.

5.2. Во јули 2008 година, во Фондот на пензиско и инвалидско осигурување евидентирани се 272.881 пензионери, што претставува годишно зголемување од 0,9%. Во однос на минатиот месец, бројот на корисници на пензија се намалил за 707 лица.

За исплата на пензии, овој месец се потрошени 2.525,4 милиони денари, што претставува околу 43,8% од вкупните социјални трансфери во владиниот Буџет.

Во јули 2008 година,

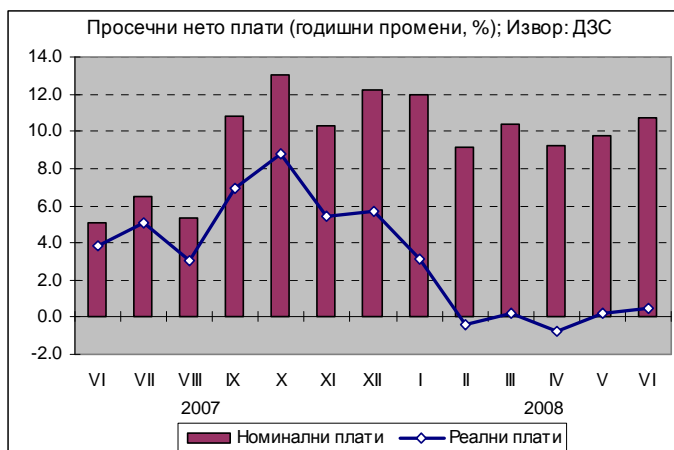

вредноста на просечната пензија изнесуваше 9.479 денари, што на месечно ниво претставува пораст од 6,8%, како резултат на Одлуката на Владата за зголемување на пензиите. Соодносот на просечната пензија со просечната исплатена нето плата во јуни 2008 година (последен расположлив податок) изнесува 56,3%.

5.3. Бројот на корисници на социјална парична помош во јуни 2008 година (последни расположливи податоци) изнесува 58.935 домаќинства, што претставува благо намалување споредено со претходниот месец.

Притоа, за исплата на социјална парична помош се потрошени околу 137,5 милиони денари, односно 57,6% од исплатите за социјална помош по сите основи. За помош по основ на туѓа нега, во јуни се потрошени околу 78,8 милиони денари за 19.081 лица, односно 33,1% од исплатите за социјална помош по сите основи. Како корисници на постојана парична помош, во овој месец се регистрирани 5.098 лица и за нив се потрошени 17,7 милиони денари, додека здравствена заштита користат 5.347 лица, за што се потрошени 4,4 милиони денари. Наведените расходи за социјална помош претставуваат 5,2% од вкупните реализирани социјални трансфери во јуни.

5.4. Во периодот јануари-јуни 2008 година (последни расположливи податоци) споредено со истиот период од 2007 година, забележан е пораст на просечната номинална и реална нето плата за 10,2%, односно 0,4%.

Во јуни 2008 година просечната нето-плата по вработен изнесуваше 15.759 денари, што на годишна основа претставува номинален раст од 10,7%, додека реално просечната плата е повисока за 0,5%. Процентот на невработени кои не примиле плата во јуни 2008 година изнесува 8,9%. Споредено со истиот период од минатата година, процентот е понизок за 3,2 процентни поени.